

Wędrowniki szlakiem roślin

gra dla 3 - 5 osób lub drużyn

Rośliny oraz powstające z nich produkty żywnościowe mają ogromny wpływ na kulturę, tradycje i zwyczaje we wszystkich krajach na całym świecie. Bardzo ważne jest zwracanie uwagi na to co jemy i skąd pochodzą produkty, które spożywamy oraz dbanie o to by nasza dieta była urozmaicona i bogata w substancje odżywcze. W dobie globalizacji, sięganie po różnorodne produkty spożywcze nie jest niczym trudnym i wymagającym, przepływ towarów na całym świecie jest łatwy jak nigdy dotąd. Rzadko jednak mieszkańcy globalnej Północy zastanawiają się skąd pochodzą produkty trafiające na ich stoły, jaka jest ich historia i jaką drogę przebyły oraz jak wygląda ich uprawa w różnych regionach świata. Tematem przewodnim naszej gry jest dwanaście roślin jadalnych, pochodzących z czterech kontynentów, które zrewolucjonizowały życie mieszkańców Północy i Południa. Są to:

Azja: ryż, pszenica, herbata, pomarańcza

Afryka: kawa, palma olejowa

Ameryka: ziemniak, kukurydza, pomidor, kakao

Europa: len, kapusta

Mamy nadzieję, że gra zachęci Was do pogłębiania wiedzy na temat pochodzenia różnych roślin i ich współczesnej uprawy, ponieważ warto sięgając po różne produkty, zastanowić się jaki jest charakter ich upraw i w jakim stopniu wpływa on na życie mieszkańców (zatrudnienie, ochronę środowiska, życie społeczne itp.). Śmiało odkrywajcie i poszukujcie skąd pochodzą rośliny, jaką rolę odgrywają w historii świata i relacjach Północy z Południem, jaki wpływ mają Wasze wybory na ludzi żyjących w innych krajach.

Oddajemy w Wasze ręce grę dla wszystkich w wieku od 6 lat. Poniżej znajdziecie instrukcje do gry w dwóch wersjach, dla młodszych i dla starszych. W zależności od potrzeb możecie w nią grać indywidualnie lub grupowo. Udanej zabawy!

Instrukcja do gry dla młodszych

Do gry potrzebne będą: kostka do gry, pionki (jeden dla każdego gracza lub drużyny), 24 żetony z roślinami

Przygotowanie: rozłóżcie planszę z mapą, dopasujcie żetony do podpisanych pól z roślinami i ułóżcie je na nich.

Cel gry: Zdobyć żetonów z roślinami rozmieszczonych na mapie. Gracz, który na koniec gry zbierze ich najwięcej wygrywa.

Rozgrywka: Wędrownik szlakiem roślin rozpoczynacie w Europie, na Półwyspie Iberyjskim, w królewskiej Hiszpanii. Stąd na przełomie XV i XVI wieku wyruszały pierwsze zamorskie wyprawy w poszukiwaniu nowych lądów, bogactw, roślin i przypraw. To właśnie z hiszpańskiego portu Krzysztof Kolumb na swoim okręcie Santa Maria rozpoczął długą i trudną podróż przez Ocean Atlantycki w poszukiwaniu zachodniej drogi morskiej do Indii. Tutaj swój początek miały wielkie odkrycia geograficzne Europejczyków, które zapoczątkowały trwały proces globalizacji. Przyniosły wiele istotnych i nieodwracalnych zmian społecznych, kulturowych, politycznych, ekonomicznych i przyrodniczych.

Wszyscy gracze ustawiają swoje pionki na wyznaczonym polu, jednak aby móc wyruszyć na wędrownik szlakiem roślin muszą wykazać się wiedzą i umiejętnościami. Pierwszy ustawia się gracz, który wymieni najwięcej roślin na wybraną literę alfabetu (można rozpocząć od litery „a”, a w następnych rozgrywkach zmieniać literę na kolejną z alfabetu - można zastanowić się po cichu i podać liczbę, wtedy nazwy wymienia głośno tylko ten gracz, który powiedział, że zna ich najwięcej lub gracze mogą wypisać nazwy roślin na kartkach). Po wyznaczeniu pierwszego gracza pozostali gracze ustawiają się zgodnie z ruchem wskazówek zegara.

Gracze kolejno rzucają kostką, przesuwają pionki po wyznaczonych na mapie polach zgodnie z ilością wyrzuconych oczek na kostce, kierując się na zachód jak robił to przed wiekami Krzysztof Kolumb.

Zwykłe pole. Uwaga! Na trasie pojawiają się również takie z kolorowymi kropkami, które mogą zmienić bieg Waszej wyprawy (znajdziecie je w opisie poszczególnych pól gry).

Pola z roślinami to z nich zbieracie żetony. Uwaga! Pod każdą rośliną kryje się polecenie, dopiero po poprawnym wykonaniu zadania możesz zabrać żeton. Jeżeli gracz udzieli błędnej odpowiedzi traci możliwość zdobycia żetonu. W takim przypadku żeton zostaje na swoim miejscu, może go zdobyć kolejny gracz. Na każdym polu z rośliną znajdują się dwa żetony. Gracze, którzy staną na wyznaczonym polu, na którym był już inny z graczy, wykonują to samo polecenie, ale ich odpowiedzi nie mogą się powtarzać. Jeżeli coś zostanie powtórzone zadanie uznaje się za niezaliczone. W przypadku, kiedy na polu z rośliną nie ma już żetonów, gracze przechodzą przez nie jak przez inne zwykłe pola. Pamiętajcie, żeby uważnie czytać opisy roślin, dzięki temu dowiecie się wielu ciekawostek i z łatwością wykonacie zadanie na koniec gry.

Puste pola, wyznaczające miejsca gdzie dzisiaj uprawia się omawiane rośliny. Kiedy gracz stanie na takim polu przysługuje mu dodatkowy rzut kostką.

Opis roślin i poszczególnych pól gry:

Pomidor uprawiany jest powszechnie dla soczystych owoców, pochodzi z Ameryki Środkowej. Do Europy dotarł po 1492 roku, po odkryciu Ameryki przez Krzysztofa Kolumba. Aż do XIX wieku uważany był w Europie za roślinę trującą, więc uprawiano go w ogrodach wyłącznie w celach dekoracyjnych. Dzisiaj nie wyobrażamy sobie wielu posiłków bez tego smacznego warzywa. W sezonie letnim możemy cieszyć się smakiem rodzimych pomidorów, poza sezonem kupować pomidory pochodzące głównie z upraw w Europie Południowej. Jednymi z większych producentów pomidorów są obecnie takie kraje jak Hiszpania czy Turcja.

Zadanie: wymień dwie potrawy, do których przyrządzenia potrzebne są pomidory

Kukurydza jest zbożem uprawianym obecnie na wielką skalę w wielu regionach świata (rocznie produkuje się jej najwięcej spośród wszystkich zbóż). Do Europy dotarła pod koniec XV wieku, naturalnie występuje w Ameryce Środkowej (Meksyku, Gwatemali, Nikaragui), gdzie można spotkać nie tylko kukurydzę w kolorze żółtym, ale również zabarwioną na czarno, niebiesko, biało, czerwono czy wielobarwną. Według mitologii Majów, którzy uprawiali ją już tysiące lat temu, pierwsi ludzie zostali ulepiani przez bogów z ciasta kukurydzianego. W Meksyku do dzisiaj kukurydza jest podstawą nie tylko pożywienia, ale wszystkich dziedzin życia. My spożywamy ją najczęściej po ugotowaniu, w postaci mąki, kaszy lub płatków, ale duża część jej zbiorów przeznaczana jest również na produkcję paszy dla zwierząt. Czołowymi producentami kukurydzy są obecnie między innymi takie kraje jak Ukraina czy Republika Południowej Afryki.

Zadanie: wymień dwa kolory w jakich występują kolby kukurydzy

Kakaowiec to niewysokie drzewo rosnące naturalnie w niższej warstwie drzewostanów lasów Ameryki Środkowej i Południowej. Jego nasiona zwane kakao stanowią surowiec do wyrobu wielu produktów spożywczych, między innymi do powszechnie uwielbianej dzisiaj czekolady. Pierwsze ziarna kakaowca oraz recepturę na wykonanie boskiego napoju, który pili tubylcy w Ameryce, przywiózł do Europy hiszpański konkwistador Hernando Cortés. To na hiszpańskim dworze do gorzkiego, gęstego napoju zaczęto dodawać mleko, miód, cukier i przyprawy, żeby udoskonalić jego smak, a dopiero ponad trzysta lat później została wymyślona pierwsza maszyna do produkcji tabliczkowej, twardej czekolady. Do dzisiaj najwięcej czekolady produkują i spożywają Europejczycy, ale wymagający specyficznych warunków

kakaowiec może być uprawiany tylko w pasie równikowym. Największe plantacje kakao, z których tony ziaren transportowane są statkami do Europy znajdują się między innymi na Wybrzeżu Kości Słoniowej i w Indonezji.

Zadanie: wymień dwa przysmaki, które mają w składzie kakao

Ziemniak uprawiany jest obecnie na skalę masową, dieta przeciętnego mieszkańca Ziemi składa się z około trzydziestu trzech kilogramów ziemniaków rocznie. Jego nazwa odnosi się zarówno do całej rośliny jak i do jej jadalnych bulw pędowych, które zaczęto uprawiać już tysiące lat temu na obszarach Ameryki Południowej. Do Europy ziemniak został przywieziony w końcu XVI wieku i w ciągu następnych stuleci stał się jednym z podstawowych składników jadłospisu Europejczyków. Dziś, w wyniku globalnych procesów, ziemniaki uprawiane są na różnych szerokościach geograficznych i ich znaczenie jest różne w różnych stronach świata. Co ciekawe w ciągu ostatnich dekad konsumpcja ziemniaków zwiększyła się znacząco również w tych krajach, które poprzednio niemal ich nie produkowały, szczególnie w Azji Południowo-Wschodniej. Znaczną część światowych zasobów tej rośliny wytwarzają takie kraje jak Rosja i Indie.

Zadanie: wymień dwa warzywa, które tak jak ziemniaki rosną pod ziemią

Kawa a dokładnie ziarna kawowca wykorzystywane były w Etiopii już w I tysiącleciu p.n.e.. Prawdopodobnie Etiopczycy początkowo spożywali je gotowane z dodatkiem masła i soli, dopiero w XIII lub XIV wieku, kiedy za sprawą kupców arabskich trafiła ona do Jemenu, opracowano metodę preparowania ziaren, przez prażenie i wywarzanie z nich napoju. Kiedy w XVIII wieku Portugalczycy sprowadzili sadzonki i założyli pierwsze plantacje kawy w Brazylii, kawa zmieniła się z używki dla elit w ogólnodostępny napój dla każdego. Dziś choć nadal kawa uważana jest za narodowy napój Etiopczyków, jej największe uprawy znajdują się w Ameryce Południowej i w Azji, a największymi producentami są Brazylia i Wietnam.

Zadanie: wymień dwa naczynia, w których można przygotować lub podać kawę

Palma olejowa a właściwie olejowiec gwinejski pochodzi z Afryki, gdzie jego nasiona należą do podstawowych produktów żywieniowych mieszkającej tam ludności. Z niewielkich owoców tej palmy produkowany jest olej, który początkowo wykorzystywano głównie do produkcji margaryny, mydła, kosmetyków, świec i smarów, a obecnie stał się podstawowym składnikiem większości produkowanych na świecie gotowych wyrobów żywnościowych, ponieważ jest tańszy i łatwiejszy w uprawie niż inne rośliny oleiste. Niezwykłe właściwości palmy olejowej sprawiły, że jest ona obecnie uprawiana na niemal całym obszarze klimatu równikowego. Od lat osiemdziesiątych XX wieku produkcja oleju palmowego nieustannie rośnie, a plantacje palmy olejowej wypierają inne uprawy, co znacząco wpływa na życie mieszkańców strefy tropikalnej oraz żyjące tam zwierzęta. Jedne z największych plantacji palmy olejowej znajdują się obecnie w Papui-Nowej Gwinei oraz w Kolumbii.

Zadanie: wymień dwie inne rośliny, z których robi się olej

Pomarańcza to jeden z najbardziej znanych owoców cytrusowych. Dojrzałe owoce zbierane są z wiecznie zielonych niewielkich drzew o gęstej, foremnej koronie. Ojczyzną pomarańczy jest Azja Południowo-Wschodnia (Malezja i Indonezja), gdzie były uprawiane od ponad 4 tysięcy lat. Dawniej w Chinach nawet szlachetnie urodzeni konkurowali ze sobą o miano sadownika, który wyhodował najśodsze i najbardziej okrągłe owoce pomarańczy. Do dzisiaj to właśnie takie owoce są najlepszym podarunkiem z okazji Chińskiego Nowego Roku. Obecnie pomarańcza jest najbardziej rozpowszechnionym drzewem owocowym świata, uprawiana jest w ponad stu krajach, a jej słodko-kwaśny

smak i zdrowotne właściwości doceniają ludzie na całym świecie. W czołówce największych producentów pomarańczy znajdują się Brazylia i Stany Zjednoczone.

Zadanie: wymień dwa owoce cytrusowe podobne do pomarańczy

Ryż jest jedną z najstarszych roślin uprawnych świata. Pochodzi z Azji Południowo-Wschodniej. W kulturze Wschodu jest symbolem życia, dostatku i płodności. W Chinach jest uprawiany nieprzerwanie od tysięcy lat. Z biegiem czasu uprawa tego szlachetnego ziarna z Chin rozprzestrzeniła się również na inne tereny, dotarła do Indii, Egiptu, a następnie do Europy. Początkowo Hiszpanie oraz Włosi nie wiedzieli jak uprawiać ryż, więc musieli transportować go z odległych zakątków świata, co bez wątpienia było bardzo kosztowne, dlatego pozwolić sobie na niego mogli wyłącznie najbogatsi. Dopiero dzięki XV-wiecznym eksperymentom udało się rozwinąć i upowszechnić jego uprawę w Europie, a później w Ameryce. Obecnie ryż jest podstawą wyżywienia 1/3 ludności świata i znanych jest kilka tysięcy gatunków ryżu o różnym kolorze, smaku i właściwościach. Na sklepowych półkach możemy dziś znaleźć nie tylko ryż z Chin, ale również ten pochodzący z Włoch czy Brazylii.

Zadanie: wymień dwie potrawy, których składnikiem jest ryż

Herbata to napar przygotowywany z liści krzewu o tej samej nazwie. Najstarsze wzmianki o herbacie i jej dobroczynnych właściwościach pochodzą z Chin. Z parzeniem herbaty związanych jest wiele historii i legend. Według chińskich przekazów pierwszą herbatę wypił cesarz Shen Nung, kiedy przypadkiem do wrzącej wody wpadło mu kilka liście z pobliskiego krzaka. Zachwycony smakiem i aromatem odbarwionej przez liście wody, rozpowszechnił przygotowywanie herbacianego naparu w całym państwie. W pierwszej połowie XVI wieku po raz pierwszy zetknęli się z herbatą Rosjanie, w czasie podboju Syberii, po nawiązaniu stosunków dyplomatycznych z Chinami. Natomiast do Europy Zachodniej herbata trafiła dopiero w wieku XVII za sprawą Holendrów, którzy przywieźli ją z dalekiej Japonii. W połowie XIX wieku Brytyjska Kampania Wschodnioindyjska, sprowadzając sadzonki i nasiona z Chin, zapoczątkowała w Indiach uprawy herbaty na szeroką skalę. Obecnie herbata jest rozpowszechniona na całym świecie, a w niektórych kulturach zajmuje bardzo szczególne miejsce. Plantacje herbaty można nie tylko zobaczyć w Azji, ale również na innych kontynentach. Do krajów produkujących znaczące ilości herbaty należą między innymi Kenia i Argentyna.

Zadanie: wymień dwa rodzaje/smaki herbaty

Pszenica jest pożywieniem milionów ludzi, jednym z trzech podstawowych zbóż produkowanych na świecie (obok kukurydzy i ryżu). Uprawy pszenicy rozpoczęto tysiące lat temu na terenach Azji Południowo-Zachodniej. Przez kolejne stulecia wędrowała ona z człowiekiem po najodleglejszych szlakach handlowych, towarzyszyła mu podczas podbojów i odkrywania nowych obszarów. Podlegała ciągłym modyfikacjom, które początkowo miały charakter naturalny, ewolucyjny, związany ze zmianą kontynentu, gleby czy klimatu, aż do lat pięćdziesiątych XX wieku, kiedy rozpoczęto modyfikowanie genetyczne pszenicy, aby współczesne odmiany były odporne na suszę, choroby i wysokie temperatury. Dzięki temu uprawa pszenicy znacznie wzrosła, a największe pola pszenicy zobaczyć można między innymi w Stanach Zjednoczonych i Australii.

Zadanie: wymień dwa inne zboża

Len to roślina której wszystkie części wykorzystuje się w przemyśle. Jadalne są nasiona zawierające dużo cennych składników odżywczych, tak zwane siemię lniane. Starożytni Grecy spożywali je zmieszane z miodem. Obecnie nasiona lnu dodawane są najczęściej do niektórych rodzajów pieczywa, ciastek i musli. Cenny jest również pozyskiwany z nasion olej lniany, który używany jest do przygotowywania różnych potraw. Len początkowo uprawiano wyłącznie jako roślinę spożywczą, później odkryto jej możliwości włókiennicze i z włókien łądyg zaczęto produkować tkaniny. Obecnie len

uprawia się na wszystkich kontynentach, przeważnie w strefie umiarkowanej, a jego największymi producentami są Chiny i Kanada.

Zadanie: wymień dwie części garderoby, które mogą być uszyte z lnianego materiału

Kapusta to roślina znana od stuleci, ceniona w kuchni, ale także w medycynie. W Europie uprawiana jest jako warzywo od czasów starożytnych. Już starożytni Rzymianie i Grecy doceniali jej smakowe i lecznicze walory. Kapusta od wieków spożywana była na dworach, jak również szybko stała głównym pożywieniem ubogich chłopów, ponieważ jej uprawa była prosta i tania. Obecnie na nasze stoły trafiają różne odmiany kapusty: biała, czerwona, pekińska, a ich największe uprawy znajdują się poza Europą. Znaczące miejsca wśród światowych liczących się producentów kapusty zajmują Japonia i Rosja.

Zadanie: wymień dwie rośliny, których owoce rosną bezpośrednio na ziemi

Znalazłeś się na środku Oceanu Atlantyckiego, na jego północnej części najbardziej narażonej na sztormy i silne wiatry. Niestety pogoda Ci nie sprzyja, prąd północnoatlantycki pcha Cię ponownie w stronę Europy, cofasz się o 2 pola.

Znalazłeś się na Oceanie Spokojnym (Pacyfiku). Taką nazwę temu oceanowi nadał portugalski żeglarz Ferdynand Magellan, którego wyprawa jako pierwsza opłynęła glob i jako pierwsza przepłynęła cieśninę w Ameryce Południowej łączącą Pacyfik z Atlantykiem. Dzisiaj cieśninę tę nazywamy Cieśniną Magellana. Bardzo sprawnie udaje Ci się pokonać jej wąski przesmyk, przesuwasz się o 3 pola do przodu.

Znalazłeś się na środku Oceanu Atlantyckiego w pobliżu zamorskiego terytorium Wielkiej Brytanii, w okolicach Wyspy św. Heleny, znanej z tego, że to właśnie na niej ostatnie lata swojego życia spędził na zesłaniu francuski cesarz Napoleon Bonaparte. Przez wieki wyspa znajdowała się na ważnych szlakach handlowych, dlatego do dzisiaj widać na niej mieszankę wielu kultur i tradycji, a jej mieszkańcy to potomkowie Europejczyków, Azjatów i Afrykanów. Postanawiasz zwiedzić wyspę i sprawdzić jakie rośliny są na niej obecnie uprawiane, czekasz jedną kolejkę.

Znalazłeś się na spokojnych wodach Oceanu Indyjskiego. Ten trzeci co do wielkości (po Pacyfiku i Atlantyku) zbiornik wodny na świecie jest ważną drogą łączącą Bliski Wschód, Afrykę, południową Azję oraz Australię. Do dzisiaj krzyżują się na nim szlaki przewozu wielu produktów. Na swojej drodze spotykasz statek płynący do Papui-Nowej Gwinei, zabierasz się na jego pokład. Przenieś swój pionek na drugie przed Tobą puste pole.

Znalazłeś się na wysokości Rowu Mariańskiego na Oceanie Spokojnym. Jest to rów oceaniczny, czyli silnie wydłużone obniżenie dna oceanu o dużej głębokości. To właśnie tutaj znajduje się najniższy położony punkt na powierzchni Ziemi. Napotkany podróżnik opowiada Ci o niezwykłym, tajemniczym, podwodnym świecie na dnie rowu. Zafascynowany jego opowieściami o oceanicznych głębinach, postanawiasz wrócić na znajdujące się nieopodal Filipiny i ponurkować w Zatoce Coron, cofasz się o 4 pola.

Koniec gry: Gra kończy się, kiedy wszyscy gracze wrócą na pole na Półwyspie Iberyjskim. Po dotarciu do mety ostatniego gracza przeliczcie zdobyte żetony. Wygrywa gracz, który zdobył ich najwięcej. Na koniec wspólnie ułóżcie wszystkie żetony na pustych polach mapy, przypominając sobie, skąd pochodzi dana roślina i gdzie przewędrowała. Podpowiedzi szukajcie w opisach roślin, możecie posiłkować się również mapą polityczną świata lub globusem.

Gratulacje przeszliście cały szlak i razem z roślinami okrążyliście kulę ziemską! Czy wiecie, że rośliny – owoce i warzywa cały czas przemierzają dziesiątki, setki a nawet tysiące kilometrów w transportach morskich, lądowych i lotniczych zanim trafią na Wasze stoły, nawet w tym momencie kiedy Wy gracze w tę grę!

Instrukcja do gry dla starszych

Do gry potrzebne będą: po 3 pionki dla każdego gracza (drużyny), 2 kostki do gry, 24 żetony z roślinami

Przygotowanie: rozłóżcie planszę z mapą i połóżcie na niej żetony z roślinami na podpisanych polach

Początek gry: Wczesne dzikie odmiany najpopularniejszych obecnie roślin uprawnych można było spotkać dawniej tylko na określonych obszarach. Ich przenoszenie się, rozsiewanie było zależne od czynników naturalnych – wiatru, wody, zwierząt. Z czasem człowiek zaczął metodą prób i błędów uprawiać je na większą skalę i modyfikować, nadal jednak wiele z nich utrzymywane było w izolacji geograficznej. Wszystko zaczęło się zmieniać dopiero wraz z wielkimi odkryciami geograficznymi dokonywanymi przez Europejczyków. Połączenie Starego Świata z Nowym i otwarcie nowych zamorskich szlaków handlowych rozpoczęło globalne procesy, które trwają do dziś. Nie można jednak zapominać, że już dużo wcześniej prężnie rozwijała się wymiana handlowa drogą lądową między Azją i Europą. Już na Jedwabnym Szlaku kupieckie karawany przewoziły niezliczone ilości owoców, warzyw i przypraw, dlatego naszą wędrówkę szlakiem roślin rozpoczniemy na styku tych dwóch kontynentów. Ustawcie wszystkie pionki do gry na pierwszym dużym polu na wschód od Lnu: tu zaczynacie i to jest meta, do której musicie doprowadzić wszystkie swoje pionki. Wylosujcie osobę lub drużynę, która rozpocznie grę i ustalcie kolejność pozostałych graczy (można użyć do tego kostki lub wykorzystać metodę z instrukcji dla młodszych). Na początku gry kierujemy się na zachód.

Rozgrywka: Każdy z graczy (każda z drużyn) po kolei wykonuje swoją akcję. Akcja składa się z dwóch lub czterech etapów:

1. Wykonanie rzut dwiema kostkami, a następnie zsumowanie wyrzuconych punktów z kostki.

Np.: wyrzucone trzy i pięć daje razem osiem punktów ruchu.

2. Podjęcie decyzji jak podzielić wyrzucone punkty z kostki między pionki gracza (drużyny) i wykonanie zaplanowanego ruchu. Podział może być dowolny. Nie trzeba dzielić punktów na wszystkie pionki, można przyznać je tylko jednemu lub dwóm pionkom. Np.: Jesteśmy na starcie, dajemy dwa punkty na pierwszy pionek, jeden punkt na drugi pionek i pięć punktów na trzeci pionek.

Kolejne dwa etapy, jeżeli trafiliście na pole z żetonami:

3. Pionek gracza (drużyny) znalazł się na polu rośliny z żetonami. Np.: Przy ruchu o dwa z pola początkowego mamy szansę zebrać żeton Lnu (jeśli nikt wcześniej nie był na tym polu). Gracz (drużyna) odczytuje informacje o roślinie i wykonuje dołączone do niej zadanie. **Uwaga! Opisy roślin i zadania odnajdziecie w instrukcji dla młodszych. Pamiętajcie, że w wersji dla starszych należy w zadaniach wymieniać nie dwa a cztery elementy. Uważnie czytajcie opisy roślin, szczególną uwagę zwróćcie na to gdzie przewędrowały ich uprawy!**

4. Wykonanie skoku. Jeśli gracz (drużyna) trafił na pole z rośliną i udzielona została poprawna odpowiedź, jeden żeton gracz (drużyna) zabiera do siebie, a drugi razem z pionkiem przenosi na wybrane, duże pole na mapie, tam gdzie obecnie znajdują się uprawy danej rośliny.

Jeżeli pionek stanął na polu z rośliną, na którym nie ma już żetonów lub na polu gdzie został przeniesiony żeton traktujemy je jak zwykłe pole.

Koniec gry: Gra kończy się, kiedy wszystkie pionki biorące udział w grze dotrą ponownie na pole startowe.

Grę wygrywa osoba (drużyna), która zdobyła najwięcej punktów.

Podliczanie punktów zwycięstwa:

za każdy zdobyty w trakcie gry żeton z rośliną - 5 punktów,

dla pierwszego gracza (drużyny), który doprowadził wszystkie pionki na metę - 5 punktów

dla drugiego gracza (drużyny), który doprowadził wszystkie pionki na metę – 2 punkty

Gracze (drużyny) mają szansę na dodatkowe punkty, jeżeli zebrane w trakcie gry żetony poprawnie ułożą na pustych polach na mapie, które wyznaczają miejsca ich obecnej uprawy

za każdy poprawnie przyporządkowany żeton – 2 punkty